

Diccionari de dret civil

Introducció

El dret civil va ser l'única branca del dret català que es va mantenir en vigor després que Felip V signés els decrets de Nova Planta l'any 1716 arran de la Guerra de Successió espanyola. Els decrets van abolir les institucions polítiques catalanes, van unificar completament el dret públic, però van permetre el manteniment de l'ordenament jurídic privat català. Tot i així, el dret civil va haver de lluitar amb circumstàncies tan adverses com la supressió dels organismes creadors, que van impedir que evolucionés de manera natural i que van comportar que les fonts del dret estiguessin disperses en textos jurídics de diferents col·leccions legals. Malgrat tot, el dret civil català s'ha mantingut vigent fins als nostres dies.

Amb l'adveniment de la democràcia i amb l'aprovació de la Constitució, de primer, i de l'Estatut, després, que va reconèixer a Catalunya la competència exclusiva en la conservació, la modificació i el desenvolupament d'aquest dret, a poc a poc el dret civil català s'ha anat enriquint i dotant de la solidesa que necessita. Aquest procés de creixement i millora és important perquè la regulació del dret civil és clau dins de qualsevol societat moderna, ja que regula les relacions dels ciutadans dins l'àmbit privat i es converteix, en conseqüència, en un element d'identificació nacional i en un instrument de cohesió social. En aquest sentit, el 24 de gener de 2000 el Departament de Justícia i el Centre de Terminologia TERMCAT van signar un conveni de col·laboració amb l'objectiu d'elaborar un *Diccionari de dret civil*, segon volum de la col·lecció Termes Jurídics, la qual aplega reculls terminològics de diferents àmbits del dret, el primer dels quals va ser el *Vocabulari de dret penal i penitenciari*, publicat el mateix any 2000.

Contingut del diccionari

El *Diccionari de dret civil* conté 1.160 termes catalans amb la seva categoria gramatical, definició i equivalències en castellà. A més, inclou també les relacions de sinonímia entre les denominacions catalanes i, quan s'ha considerat necessari, notes que completen la informació de les definicions (per exemple, a *heretament mutual* o *terceria*), localitzen una determinada figura jurídica (a *associació a compres i millores*), posen en relació dos termes (com a *esposalles* i *promesa de matrimoni*), donen exemples per ajudar a aclarir el concepte (a *comunitat prodivís*), donen la traducció literal, en el cas de llatínismes (per exemple, a *forma ad probationem*), o bé donen informació de tipus lingüístic (com a *hereu -eva*).

Com mostra l'arbre de camp (una esquematització de l'estructura interna del treball que en delimita l'abast temàtic i en classifica els termes), que l'usuari trobarà tot

seguit d'aquesta introducció, el treball recull la terminologia relativa a les cinc grans àrees clàssiques del dret civil: dret civil general, dret civil d'obligacions i contractes, drets reals, dret de família i dret de successions.

Aquest Diccionari no és un diccionari de dret civil català perquè no es limita a incloure el dret civil català dictat per la Generalitat i exclusivament vigent a Catalunya, sinó que pretén incloure tot el dret civil aplicable a Catalunya. Per tant, també inclou alguns termes del dret espanyol que corresponen a figures jurídiques que s'apliquen per dues vies, la general i directa i la supletòria, però no abasta tot el dret civil espanyol.

Fonts

La documentació que ha servit per a l'elaboració de l'obra apareix citada a l'apartat de bibliografia del final del diccionari, ordenada en tres blocs principals d'acord amb la naturalesa del seu contingut: obres especialitzades, obres terminològiques i obres lexicogràfiques. Les obres especialitzades s'han utilitzat especialment com a font de buidatge i inclouen els textos legislatius vigents a Catalunya, tant d'àmbit estrictament català com estatal, i altres textos jurídics vigents escrits en català i en castellà. Ara bé, no s'han buidat textos de dret hipotecari ni de dret notarial, perquè s'ha considerat que per la seva especificitat mereixien un tractament a part¹, tot i que s'han entrat alguns termes relacionats amb les branques del dret civil tractades.

Les obres terminològiques i les obres lexicogràfiques han estat especialment útils en la fase de compleció, contrast i revisió de les informacions. Així mateix, hem de destacar les aportacions dels especialistes, especialment en la definició dels conceptes, l'establiment de relacions de sinonímia i la constatació de l'ús dels termes.

Revisió i criteris

Al llarg del procés de revisió i sistematització de les informacions de cada article s'han establert diversos criteris terminològics:

- Quan una mateixa denominació catalana designa més d'un concepte, com és el cas de *garantia* o *reclamació*, s'ha tractat en articles independents.
- La redacció de les definicions defuig l'afany enciclopèdic, de manera que s'han seleccionat únicament els trets essencials per comprendre el concepte i poder-lo distingir dels conceptes propers.

---

¹ Vegeu, en aquest sentit, TERMCAT, Centre de Terminologia. *Terminologia notarial*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2004. (Terminologies; 4) ISBN 84-393-6419-9

- En els termes que no són de dret civil català, la definició s'ha redactat només des de la perspectiva del dret civil aplicable a Catalunya.
- Hi ha termes que corresponen a figures jurídiques catalanes que no tenen una equivalència establerta en castellà, sinó que en textos castellans es documenten amb la forma catalana directament o amb la forma catalana adaptada al castellà. En el diccionari hi trobareu, doncs, equivalències com ara *rabassa morta* o *agermanament*. No s'han entrat com a equivalents figures jurídiques espanyoles amb un contingut similar a les figures catalanes. Per exemple, com a equivalent de *conlloc* hi trobareu *contrato de conlloc* i no *contrato pecuario*.
- Els termes que són totalment o parcialment en llatí van acompanyats d'una nota amb la traducció literal del llatí. Per exemple, a *concepturus* o *fideïcomís si sine liberis decesserit*. Els casos de termes llatins que són sinònims complementaris d'una denominació catalana equivalent no duen aquesta nota, com és el cas de *negoci inter vivos*, que remet a *negoci entre vius*.
- A fi d'evitar pronunciacions errònies d'alguns termes llatins, s'indica entre claudàtors la llengua de procedència, en aquest cas [la], que vol dir que el terme es pronuncia d'acord amb les regles fonètiques del llatí i no del català. Per exemple, a *interrogatio in iure* [la], però no a *dolus bonus*, la pronúncia llatina del qual és idèntica a la pronúncia deduïble per un parlant del català. Als termes híbrids català i llatí, s'indica la part de la denominació a la qual s'apliquen les regles prosòdiques llatines, com a *forma ad substantiam* [ad substantiam: la].

Normalització

Posteriorment a la revisió s'ha dut a terme un estudi aprofundit d'aquelles denominacions catalanes que presentaven dubtes d'adequació lingüística o algun problema de tipus formal. Els termes estudiats s'han posat a consideració del Consell Supervisor del TERM CAT, organisme que s'ocupa de la normalització formal de la terminologia catalana i que està integrat per membres designats per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i per membres del TERM CAT. Molts dels casos tractats pel Consell Supervisor tenen a veure amb la inportància de la llengua llatina en l'àmbit del dret i la manera com el llenguatge jurídic català adopta la terminologia llatina, que és el mateix que dir com el dret català adopta les figures jurídiques del dret romà. Vegem alguns exemples de termes normalitzats amb motiu de l'elaboració d'aquest *Diccionari de dret civil*:

- Normalització en català de denominacions llatines: *dolus bonus*.
- Adaptació de llatínismes a la grafia catalana: *adpromissió*, *expromissió*.
- Derivacions del llatí a la manera culta: *declaració receptícia*, *tradir*.

- Establiment de la forma catalana més adequada d'entre diverses alternatives denominatives: *clàusula d'estabilització, computació legitimària, contracte en dany de tercer*.
- Substantivació de participis: *concurtat -ada, cridat -ada, vocat -ada, promitent*.
- Ampliació i especialització semàntica: *col·lació, col·lacionar*.

Forma de consulta

Els termes es presenten, tant al cos del diccionari com als índexs, segons el seu ordre seqüencial (*servitud de vistes*, i no *vistes, servitud de*), i segueixen l'ordenació alfabètica discontinua, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment, apòstrofs i guionets), i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics:

ex. dret civil
dret d'acréixer
dret d'opció
dret d'ús
dret de crèdit
dret real
drethavent

Els substantius es presenten en singular, llevat dels casos de plurals lexicalitzats (*arres penals, capítols matrimonials*) i amb la terminació femenina quan es tracta de noms de doble gènere (*comodatari -ària, fiador -a*). Els adjectius, també en singular, es presenten amb la terminació femenina quan en tenen (*intestat -ada*).

Les equivalències castellanes, quan n'hi ha més d'una, apareixen per ordre alfabètic. Per facilitar la consulta i la identificació dels conceptes, al final del diccionari s'inclou un índex bilingüe castellà-català.

Pel que fa a la sinonímia, els sinònims considerats absoluts es remeten l'un a l'altre amb l'indicatiu *sin*. El sinònim que per ordre alfabètic apareix en primer lloc és el que duu la definició, les equivalències i la nota (per exemple, *agermanament* i *pacte de mig per mig*). En canvi, quan un dels sinònims s'ha considerat preferent, els sinònims complementaris s'hi han remès amb l'abreviatura *veg*. En aquest segon cas, el sinònim principal és el que duu la definició, les equivalències i la nota, juntament amb la indicació dels seus sinònims complementaris (per exemple, *heretament, pacte successori* i *contracte successori*).

Un treball que aplega i sistematitza la terminologia del dret civil, com en qualsevol branca del dret, no pot ser mai una obra tancada, sinó que ha d'estar sempre obert a l'actualització de les informacions que recull. En efecte, els canvis i les novetats en la legislació impliquen també una renovació contínua dels conceptes i les

denominacions. És per això que expressem el desig de mantenir al dia aquests continguts, i també de recollir les propostes i suggeriments que els usuaris vulguin adreçar-nos a fi que sigui una eina útil i eficaç per impulsar l'ús d'una terminologia catalana adequada en l'àmbit jurídic.